

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มยุทธกรรในโรงเรียนจังหวัดลำปาง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ตัวแปรของการศึกษา รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ 6 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม
2. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
3. การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค
4. การดำเนินงานยุทธกรรในประเทศไทย
5. การดำเนินงานยุทธกรรในจังหวัดลำปาง
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม

1.1 ความสำคัญของกลุ่ม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่สามารถอาศัยอยู่บนโลกได้เพียงลำพัง ต่างต้องการการพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อการตอบสนองความต้องการทางกายหรือทางใจที่ตนเองมีอยู่ การที่มนุษย์จำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนี้เองที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกัน เพราะการรวมกลุ่มเป็นทางหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการบางประการของมนุษย์ได้

พนม ลีมากรณ์ (2529: 59-61) ให้แนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับกลุ่มคือ

- 1) กลุ่ม ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มารวมกันและทำงานร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีการแสดงออกในลักษณะปะทะสังสรรค์กัน
- 2) กลุ่มทุกกลุ่มมีกำเนิดขึ้น เนื่องจากสมาชิกเหล่านั้นมีความผูกพันกันทางจิตใจหรือทางโครงสร้างเข้ามาร่วมกัน เพราะเหตุว่าแต่ละคนต้องการได้รับความพอใจจากกันและกันหรืออาจจะมีผลประโยชน์ร่วมกัน

3) กลุ่มทุกกลุ่มย่อยจะต้องประสบกับความขัดแย้งในหมู่สมาชิกด้วยกันไม่มากนัก
น้อย ดังนั้นจึงต้องมีการควบคุมกันเพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของกลุ่ม

4) กลุ่มทุกกลุ่มต้องมีโครงสร้าง 2 ลักษณะด้วยกันคือ

(1) โครงสร้างของกลุ่มในลักษณะที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก
ด้วยกัน

(2) โครงสร้างของกลุ่มในลักษณะของการแบ่งหน้าที่การทำงานกันทำ โดยที่
สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะมีบทบาท (role) และหน้าที่ (function) แตกต่างกันไป

5) กลุ่มทุกกลุ่มจะต้องมีระบบทางสังคม (social system)

6) กลุ่มทุกกลุ่มจะต้องมีการตัดสินใจหรือชี้ขาดเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆเมื่อเกิด
ปัญหาขึ้นมา

7) กลุ่มทุกกลุ่มจะต้องมีขวัญหรือกำลังใจที่ดี (moral)

8) กลุ่มทุกกลุ่มต้องสร้างขนบธรรมเนียมประเพณี (culture) ของกลุ่มขึ้นเพื่อแสดง
ถึงเอกลักษณ์และเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม

1.2 การเกิดของกลุ่ม (group formation)

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 5) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดกลุ่มไว้ว่า โดยทั่วไป
การที่คนมารวมตัวเป็นกลุ่มก็เพราะเขารู้ว่ากลุ่มจะสามารถตอบสนองความต้องการบางอย่างหรือ
หลายๆ อย่างให้แก่เขาได้ ซึ่งมีเหตุผลหลายประการ คือ

1) บุคคลนั้นอาจถูกดึงเข้ากลุ่มโดยบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นอยู่แล้ว ซึ่งคนที่
ดึงจะคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าแล้วว่าสิ่งที่เขาได้เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นจะได้รับผลดี

2) บุคคลนั้นรู้สึกว่าจะมุ่งหมายของกลุ่มนั้นมีผลที่คุ้มค่า

3) บุคคลนั้นเข้าร่วมกลุ่มเพราะเขาพอใจที่จะได้มีความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม
กิจกรรมของกลุ่มเป็นที่ดึงดูดใจ

4) บุคคลนั้นอาจเข้าร่วมกลุ่มเพื่อจุดหมายทางอื่น เช่น นักธุรกิจเข้าร่วมกลุ่ม
อาหารกลางวัน ไม่ใช่เพื่อการสังคมอย่างที่เห็นวัตถุประสงค์ของกลุ่ม แต่เพื่อผลการติดต่อทางธุรกิจ
เป็นสำคัญ

เบญญา อ่อนท้วม (2531: 62) ยังได้อธิบายถึงสาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่มไว้ว่า
มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยและมนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องเป็นสมาชิกของกลุ่ม ดังนั้นจึง
สามารถสรุปสาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่มของมนุษย์เราได้ดังนี้

1) เพื่อความพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

2) มีความสนใจในจุดหมายของกลุ่ม

3) มีความสนใจสมาชิกกลุ่ม

4) เพื่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย บุคคลที่เข้าร่วมกันเป็นกลุ่มจะทำให้สมาชิกทุกคนเกิดความรู้สึกอบอุ่น มีความปลอดภัย ซึ่งจะมีผลทำให้ขวัญและกำลังใจของสมาชิกทุกคนดี ทำให้สมาชิกทุกคนอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

5) เพื่อส่งเสริมสถานภาพของตนเอง

6) เพื่อจุดประสงค์ทางธุรกิจ

7) เพื่อให้การรวมกลุ่มสนองความต้องการภายนอก เมื่อภายในกลุ่มมีสิ่งที่น่าสนใจน้อย อาจทำให้สมาชิกในกลุ่มเบนความสนใจไปสู่ภายนอกกลุ่ม

1.3 การทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 10) สรุปถึงลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม ดังนี้

- 1) สมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 2) มีการกำหนดบทบาท อำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบของสมาชิกไว้ชัดเจน
- 3) บรรยากาศในการทำงานมีลักษณะเป็นกันเอง
- 4) สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ
- 5) ทีมงานพยายามส่งเสริมให้สมาชิกมีความคิดสร้างสรรค์และเป็นประชาธิปไตย
- 6) มีการประชุมพิจารณาผลการปฏิบัติงานเป็นประจำ
- 7) สมาชิกมุ่งประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลัก
- 8) สมาชิกให้ความร่วมมือร่วมใจ มีความไว้วางใจ และบริสุทธิ์ใจต่อกัน
- 9) สมาชิกจะร่วมกันหาทางแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา
- 10) การตัดสินใจของกลุ่มถือว่าสมาชิกทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ
- 11) สมาชิกทุกคนพอใจที่ได้ทำงานร่วมกัน

1.4 การสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่ม

มนุษย์ทุกคนย่อมต้องการการยอมรับจากกลุ่มและสังคมที่ตนสังกัด เพราะมนุษย์ใช้สังคมเป็นที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการและการที่จะทำงานหรือกิจกรรมแต่ละอย่างดำเนินไปด้วยดีมีผลงานตามตามต้องการย่อมต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มหรือสังคม

พรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2531: 54-55) กล่าวถึงองค์ประกอบของการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้ดังนี้

- 1) ต้องเชื่อความสามารถของกันและกันและมีความไว้วางใจ
- 2) สมาชิกพร้อมที่จะช่วยกันเสมอเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3) มีการติดต่อสื่อสารที่ดีและสม่ำเสมอ โดยพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ทุกคนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในปัญหาและงานของกลุ่ม

4) รู้จักการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ และเอื้ออาทรต่อกัน

5) รู้จักใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกลุ่ม

ในการทำงานกันเป็นกลุ่มนั้น ต้องอาศัยการทำงานที่มีประสิทธิภาพของสมาชิกจึงจะประสบผลสำเร็จได้ ซึ่ง ถวิล ธาราโกชน (2526:143-148) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของกลุ่มซึ่งอาจเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นหรือด้อยลงก็ได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆหลายปัจจัย โดยปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกลุ่มมี 5 ประการ ได้แก่

1) ตัวบุคคล หมายถึง สมาชิกทุกคนที่อยู่ในกลุ่มซึ่งจะเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานทุกอย่างของกลุ่ม ประกอบด้วย

(1) ผู้นำหรือหัวหน้า เป็นผู้รับผิดชอบของกลุ่มโดยตรงและเป็นผู้ดำเนินการวางแผนทางวางแผนงานของกลุ่ม

(2) ผู้ตามหรือสมาชิก

2) จุดหมายของกลุ่ม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของกลุ่ม จุดมุ่งหมายที่ดีต้องสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกทุกคนได้มากที่สุด

3) ค่านิยม เป็นองค์ประกอบอันหนึ่งที่จะช่วยกำหนดทิศทางของกลุ่ม เพราะกลุ่มจะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับกลุ่มนั้นทำถูกต้องตามค่านิยมของสมาชิกในกลุ่มหรือไม่

4) ปทัสถานของกลุ่ม หมายถึง ระเบียบข้อบังคับ หรือกฎเกณฑ์ที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

(1) วิถีประชา เป็นแบบแผนที่เรายึดถือปฏิบัติกันจนเป็นประเพณี เกิดเป็นความเคยชิน เช่น การแต่งกาย การกิน เป็นต้น

(2) กฎศีลธรรม เป็นแบบแผนความประพฤติที่ยึดถือกันในสังคมมีความสำคัญสูงกว่าวิถีประชา ผู้ใดฝ่าฝืนจะได้รับการประณามอย่างรุนแรงจากสังคมและสังคมก็จะไม่ยอมรับผู้นั้นเข้าพวก

(3) กฎหมาย เป็นระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้นในสังคม เพื่อควบคุมให้สังคมอยู่ในความเรียบร้อย

5) การสื่อสารภายในกลุ่ม กลุ่มจะต้องมีวิธีการที่ทำให้การสื่อสารเกิดความเข้าใจได้ตรงกัน

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มสรุปได้ว่า กลุ่มคือการรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีจุดประสงค์เดียวกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยสมาชิกกลุ่มต้องมีทัศนคติตรงกันและมีกฎระเบียบโครงสร้างที่แน่นอน กลุ่มจะดำเนินงานไปได้ด้วยดี สมาชิกต้องมีความร่วมมือ มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน มีผู้นำและการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคน โดยการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดต่างๆ มากำหนดประเด็นการรวมกลุ่มของสมาชิกยูเอชเอชเอชที่สมาชิกทำกิจกรรมร่วมกันภายใต้กฎระเบียบและโครงสร้างที่แน่นอน

2. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมนับได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนา เมื่อนักการศึกษาระบบหรือนักพัฒนากระตุ้นส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ตระหนักในปัญหาและสามารถวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาได้แล้วก็จะเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและรับผิดชอบในการพัฒนาท้องถิ่นของตน ซึ่งจะทำให้การพัฒนางานจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมเป็นพฤติกรรมสังคม ซึ่งความหมายขอบข่ายเนื้อหาขึ้นอยู่กับจุดหมายและการนำไปใช้ อย่างไรก็ตาม เสน่ห์ จามริก ได้นิยามว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงนั้น คือ การที่ประชาชนมีโอกาสอย่างอิสระปราศจากการแทรกแซงครอบงำบังคับ ให้ได้พัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดแจงใช้ควบคุม ระดมทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีพตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม เป็นการพัฒนาระบบการเรียนรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจที่จะกำหนดวิถีของตนเองอย่างเชื่อมั่น เพื่อเป้าหมายแห่งการพึ่งตนเองในที่สุด (ทวีทองหงษ์วิวัฒน์: 2527, 1-5)

ยูวัฒน์ วุฒิเมธิ(2529: 26) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆอันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง ซึ่งผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องจะต้องยอมรับในหลักปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้อง

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 130-131) ได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคม ได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่การมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2) การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจและเป็นประชาธิปไตยในกรณีต่อไปนี้

(1) การเอื้อให้เกิดความพยายามพัฒนา

(2) การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียม

(3) การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผนและดำเนินการ โครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

3) การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างส่วนที่ประชาชนลงแรงและทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนลงแรงดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจไม่ว่าระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ จะช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

4) ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายและโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากรการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531: 10-14) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมกันอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่า สิ่งที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดนั้นจะได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากกว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอกัน และได้อธิบายถึงกระบวนการพัฒนาชนบท โดยมีมีส่วนร่วมของประชากรอย่างแท้จริง มี 6 ขั้นตอน คือ

1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนเพื่อนำไปสู่การค้นหาคำถามและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตลอดจนการจัดลำดับของปัญหาที่แก้ไขและการเลือกปัญหาที่แก้ไขตามลำดับก่อนหลัง

2) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เมื่อจัดลำดับความต้องการของปัญหาแล้วต่อไปคือการสืบสาวและแยกแยะสาเหตุของปัญหาที่ลงความเห็นแล้วว่าเป็นปัญหาความสำคัญอันดับแรก การทราบสาเหตุของปัญหาเพื่อให้แก้ไขปัญหานั้นได้ตรงจุด

3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาลงจากทราบข้อเสียต่างๆแล้วควรปล่อยให้ชาวบ้านเป็นฝ่ายตัดสินใจว่าจะเลือกวิธีการไหนจากนั้นก็เป็นการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญห

4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน โดยพยายามดูแลรักษากิจกรรมที่ทำขึ้น เพราะเขามีความรู้ลึกส่วนร่วมเป็นเจ้าของ

5) การมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล

6) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1997) อ้างถึงในสิทธิชัย เสรีสงแสง (2535: 12-13) ได้กล่าวถึงมิติต่างๆ (Dimensions) การมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

1) ลักษณะของการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นอาจจำแนกออกเป็น

(1) การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื้องล่างหรือเบื้องบน

(2) การจูงใจให้มีส่วนร่วมเกิดขึ้นโดยสมัครใจหรือยัง

(3) แบบแผนขององค์กร (Organization Pattern) ซึ่งมีผลกระทบต่อ

กระบวนการมีส่วนร่วม กล่าวคือ บุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มนั้น เข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะปัจเจกชนหรือในฐานะสมาชิกกลุ่มนั้นเข้าไปมีบทบาทมาก และใช้องค์กรให้เป็นประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ส่วนตัว

(4) ช่องทางการมีส่วนร่วมเกิดขึ้น

(4.1) การมีส่วนร่วมโดยปัจเจกชนหรือผ่านกลุ่ม

(4.2) การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม

(4.3) การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

(5) ระยะเวลา (Duration) ความต่อเนื่องของกิจกรรม

(6) ขอบข่าย (Scope) กิจกรรมครอบคลุมขนาดไหน

(7) อำนาจการตัดสินใจในการมีส่วนร่วม

2) ภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

(1) ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ (Physical and Biological Factors)

(2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factors)

(3) ปัจจัยทางการเมือง (Political Factors)

(4) ปัจจัยทางสังคม (Social Factors)

(5) ปัจจัยทางวัฒนธรรม (Cultural Factors)

(6) ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ (Historical Factors)

ฉลาดชาย รมิดานนท์ (2528: 91-92) กล่าวถึงเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1) การที่เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงโดยปกติต้องมีการกระจายอำนาจเสียใหม่ (Redistribution of Power) กล่าวคือ อำนาจทางการเมืองจะต้องถูกกระจายออกไปในทุกระดับ การผูกอำนาจ การรวมอำนาจสู่ศูนย์กลาง ลักษณะการปกครองแบบเผด็จการย่อมไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2) ยุทธวิธีในการพัฒนาแบบเก่าจะต้องเปลี่ยนแปลง เพราะถ้าไม่เปลี่ยนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงจะไม่เกิด และในอีกด้านหนึ่งยุทธวิธีที่ถูกดัดในการพัฒนาจะต้องมาจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์หรือวิธีการพัฒนา

3) การปฏิบัติหน้าที่ของกลไกต่างๆ ที่จะยังให้เกิดการมีส่วนร่วมจะเป็นไปได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์หรือสภาพแวดล้อมต่างๆทางเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมที่กลไกเหล่านั้นถือกำเนิดขึ้น ถ้าสภาพเหล่านี้ไม่เอื้ออำนวย กลไกต่างๆก็จะมีอยู่เพียงรูปแบบเท่านั้นไม่อาจทำหน้าที่ที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงได้

4) ยิ่งอัตราส่วนของประชากรที่อยู่ในภาวะยากจนมีสูงเท่าใด ก็จะยิ่งทำให้ยุทธวิธีของการพัฒนาที่จำเป็นต่อการสร้างการมีส่วนร่วมที่แท้จริงมีความยากลำบากมากขึ้นนอกจากนั้นก็ยังเป็นการลำบากมากยิ่งขึ้นสำหรับผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอก ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะเป็นตัวแทนของรัฐหรือไม่ก็ตาม ในการที่จะทำหน้าที่หรือสวมบทบาทผู้ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

5. รูปแบบต่างๆของการมีส่วนร่วมยังกลุ่มคนที่เสียเปรียบ เช่น ชาวนาถูกตัดหางออกจากรบภัยการผลิตมากขึ้นเท่าใด พวกเขาจึงห่างไกลจากรูปแบบของการมีส่วนร่วมเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมที่แท้จริงมากออกไปเท่านั้น สรุปคือ ถ้าพวกเขาไม่มีปัจจัยการผลิตอยู่บ้าง การรวมตัวของพวกเขาเพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนายังเป็นไปได้น้อย

2.3 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

อकिन ริฟพัฒนา อังถึงใน ยุพาพร รูปงาม (2545:7-9) กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วมสรุปได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูด การเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความน่าเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติการเกลี้ยกล่อมจะได้ผลดี ผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้งให้เกิดความศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้เกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะเรื่องของความต้องการของตนตามหลักทฤษฎีมาสโลว์

2. ทฤษฎีการสร้างขวัญของคนในชาติ กล่าวได้ว่าคนเรามีความต้องการทั้งด้านกายและจิตใจถ้าคนเรามีขวัญและกำลังใจดี ผลการทำงานก็จะสูงตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกมาในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเอง การสร้างขวัญให้ดีขึ้นต้องพยายาม

สร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาัดเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อการทำงานมีขวัญดีก็จะเกิดความสำนึกในการรับผิดชอบอันจะเกิดผลดีต่อหน่วยงานนั้นๆทั้งในส่วนที่เป็นบุคคลและขวัญของกลุ่ม ฉะนั้น การมีขวัญที่ดีนั้นย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆได้

3. ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกลึกซึ้งชาตินิยม เป็นปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมคือการสร้างความรู้สึกลึกซึ้งชาตินิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ของชาติ มีความพอใจในชาติของตน พอใจในเกียรติ จงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิธาน ผู้นำพลวัต คือ ผู้นำที่เคลื่อนไหวทำงานเพื่อพัฒนาอยู่เสมอ และผู้นำทางไม่ดีคือ ไม่มีผลงาน สร้างสรรค์เรียก ผู้นำนินเสธ ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงเกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดี ย่อมนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆได้

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร การใช้ระบบบริหารราชการในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ดีเพราะใช้กฎหมายแบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้บริการเพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานตามความสมัครใจไม่มีบังคับ ก็จะทำงานด้วยความรักแต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็จะไม่เป็นไปตามนโยบายเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลักได้แก่ ปัจจัยทางด้านบุคคลหรือประชากร ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และปัจจัยการติดต่อสื่อสารภายนอก โดยการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดต่าง ๆ มากำหนดประเด็นปัจจัยในการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกลุ่มของสมาชิกยูวเกษตรกร ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม

3. การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis)

คุณากร เพชรคง (2552) ให้ความหมายของการวิเคราะห์ SWOT ว่าเป็นการวิเคราะห์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานให้บรรลุ วัตถุประสงค์พันธกิจ หรือเป้าประสงค์ขององค์กร มี 4 องค์ประกอบ คือ

S (Strength) คือ การวิเคราะห์จุดแข็งขององค์กรว่ามีอะไรเป็นจุดแข็งหรือได้เปรียบ

W (Weakness) คือ การวิเคราะห์จุดอ่อน หรือจุดด้อยขององค์กร

O (Opportunity) คือ โอกาสที่จะทำให้สำเร็จได้

T (Threat) คือ อุปสรรคที่อาจจะทำให้ไม่สามารถทำงานได้สำเร็จ

ซึ่งสอดคล้องกับ นันทิยา หุตานุวัตร (2543) กล่าวว่า SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats โดย

Strengths คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี

Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร

Threats คือ อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร

บางครั้งการจำแนกโอกาสและอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้สถานการณ์ที่เคยเป็นโอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรคได้ และในทางกลับกัน อุปสรรคอาจกลับกลายเป็นโอกาสได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้องค์กรมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์แวดล้อม

กรอบการวิเคราะห์ SWOT ในการวิเคราะห์ SWOT การกำหนดเรื่อง หัวข้อ หรือประเด็น (Area) เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง เพราะว่าการกำหนดประเด็นทำให้การวิเคราะห์และประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคได้ถูกต้องโดยเฉพาะการกำหนดประเด็นหลัก (key area) ได้ถูกต้องจะทำให้การวิเคราะห์ถูกต้องยิ่งขึ้น

SWOT ขององค์การมีข้อที่ควรคำนึง 4 ประการ คือ

- 1) การวิเคราะห์ องค์การต้องกำหนดก่อนว่า องค์การต้องการที่จะทำอะไร
- 2) การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคต้องกระทำในช่วงเวลาขณะนั้น
- 3) องค์การต้องกำหนดปัจจัยหลัก (key success factors) ที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน
- 4) องค์การต้องประเมินความสามารถของตนให้ถูกต้อง

คุณลักษณะ 6 ประการของกระบวนการวิเคราะห์ SWOT

- 1) การมีส่วนร่วมทุกระดับ

ผู้นำหลักเป็นผู้ที่มีอิทธิพลและมีส่วนร่วมสูงสุดในการกำหนดกลยุทธ์ของกลุ่ม ผู้นำหลักจะเป็นผู้คิดริเริ่มค้นหาปัจจัย ตัดสินใจตลอดจนสามารถเสนอกลยุทธ์ทางเลือกได้ ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ Milliken and Vollrath (1991), Wheelen Hunger (1992) และ Bell and Evert (1997) ที่ระบุว่า ผู้นำหลักขององค์การจะเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการพัฒนากลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

ส่วนผู้นำระดับรอง เช่น สมาชิกคณะกรรมการบริหาร และพนักงานที่มีความรับผิดชอบงานสูง มีส่วนร่วมระดับกลาง มักเป็นฝ่ายฟังอภิปรายบางจุดที่ตนไม่เห็นด้วย ไม่ใคร่มีความคิดริเริ่ม แต่ร่วมการตัดสินใจและเข้าร่วมตลอดกระบวนการวิเคราะห์ SWOT ถึงแม้ว่าผู้นำระดับรองจะมีส่วนร่วมในระดับกลางแต่ก็มีผลดี 3 ประการ คือ 1) ทำให้ผู้นำระดับกลางทราบภาพรวมของงานของกลุ่มอย่างชัดเจน 2) มีส่วนร่วมตัดสินใจกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ของกลุ่ม 3) ยังผลให้เกิดความเข้าใจร่วมของการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับ งานของ Piercy and Giles (1989) ที่ระบุว่า SWOT เป็นกลไกที่สร้างความเป็นเอกฉันท์ของทีมในเรื่องที่สำคัญๆ

นอกจากนี้ กระบวนการวิเคราะห์ SWOT ยังเอื้อให้สมาชิกได้ซักถาม เสนอแนะ และมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ ซึ่งโดยปกติแล้วสมาชิกจะไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินการของกลุ่ม การมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้สมาชิกทราบถึงทิศทางและแผนงานของกลุ่ม จึงสรุปได้ว่า กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้นำและสมาชิกในการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งข้อสรุปนี้สอดคล้องกับงานของ Scott (1986) ที่ระบุว่า คุณค่าของ SWOT อยู่ที่ตัวกระบวนการซึ่งอำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมจากบุคคลทุกระดับขององค์กร

- 2) กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นเวทีการเรียนรู้ระหว่างผู้นำระดับต่างๆ 3 ลักษณะ คือ 1) ผู้นำหลักสามารถถ่ายทอดข้อมูลสู่ผู้นำระดับกลาง 2) ผู้นำระดับกลางได้เรียนรู้ประสบการณ์จากผู้นำหลักและ 3) ผู้นำทุกระดับได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน กระบวนการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เข้าร่วม ต้องคิดอย่างจริงจังต้องเสนอความคิดของตนต่อกลุ่ม ต้องอภิปรายโต้แย้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และที่สำคัญต้องตัดสินใจเลือกทิศทางและกลยุทธ์ของกลุ่ม

จากขั้นตอนแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้เรื่องหลัก 2 เรื่องคือ 1) ผู้เข้าร่วมเรียนรู้เรื่องของกลุ่มของตนเองได้กระจ่างขึ้น 2) กระบวนการวิเคราะห์ SWOT ยังเป็นเวทีการเรียนรู้เรื่องการวางแผนแบบทีมและเป็นระบบ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับสำหรับผู้เข้าร่วม แต่จากการเข้าร่วมการปฏิบัติจริงทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้วิธีการวางแผน และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการผู้เข้าร่วมจะได้แผนกลยุทธ์ที่มาจากการสร้างสรรค์ของเขาเอง

3) การใช้เหตุผล

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นกระบวนการที่เป็นระบบซึ่งก่อให้เกิดการใช้เหตุผลในการคิดและตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมต้องใช้ความคิดและอภิปรายถึงเหตุผลต่างๆ ในการตัดสินใจ ซึ่งทำให้เกิดความรอบคอบในการกำหนดกลยุทธ์ หลายครั้งที่กลุ่มมีการโต้แย้งอภิปราย และแบ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายค้าน กระทั่งต้องใช้คะแนนเสียงเป็นตัวชี้ขาดการเลือกข้อสรุปหนึ่งๆ กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์

4) การใช้ข้อมูล

การใช้ข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการวิเคราะห์ SWOT หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้เข้าร่วมจะต้องใช้ข้อมูลในการวางแผนกลยุทธ์หากผู้เข้าร่วมมีข้อมูลน้อยหรือไม่มี กลยุทธ์ที่ได้จะมีฐานของความจริงของกลุ่ม โอกาสที่จะกำหนดกลยุทธ์ผิดพลาดเป็นไปได้มาก ข้อมูลที่ใช้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT มาจาก 3 แหล่ง คือ 1) จากประสบการณ์การทำงานของผู้เข้าร่วม 2) จากผลการศึกษาวิเคราะห์องค์กร และ 3) จากแหล่งข้อมูลภายนอก เช่น วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้และเพิ่มเติมข้อมูล เป็นต้น

ข้อมูลที่นำมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ SWOT นั้นต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องโดยข้อมูลจากทั้งสามแหล่งจะตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน ยิ่งไปกว่านั้น ข้อมูลนั้นๆ ต้องเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อกลุ่มทั้งทางบวกและลบ ข้อมูลที่สำคัญและถูกต้องนี้ทำให้เกิดผลดีต่อกระบวนการ SWOT 3 ประการ คือ 1) เพื่อให้เกิดการมองเห็นโลกได้ดี 2) กำหนดภารกิจและวัตถุประสงค์สอดคล้องกับสถานการณ์ และ 3) ระบุจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

5) การกระตุ้นให้คิดและเปิดเผยประเด็นที่ซ่อนเร้น

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT อำนวยให้เกิดการคิดวิเคราะห์สูง เพราะผู้เข้าร่วมจะเป็นศูนย์กลางของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมจะเป็นผู้กระทำการต่างๆ ในแต่ละขั้นตอน หากผู้เข้าร่วมทำไม่ได้ในขั้นตอนใดก็ไม่สามารถข้ามไปได้ ดังนั้น กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิด การวิเคราะห์ และการอภิปรายโต้แย้งเพื่อบรรลุถึงการตัดสินใจร่วมกัน

ด้วยเหตุแห่งการใช้ความคิดและการโต้แย้ง กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงสร้างสรรค์ให้เกิดการคิด การมอบและความเข้าใจแง่มุมใหม่โดยผู้เข้าร่วมอาจจะยังไม่เคยคิดหรือเห็นแง่มุมใหม่นี้มาก่อน ซึ่งก่อให้เกิดการเปิดเผยประเด็นที่ซ่อนเร้นของกลุ่มหรือคลัสเตอร์สถานการณ์ที่ซับซ้อนให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น (ไม่ใช่เป็นประเด็นซ่อนเร้นโดยความตั้งใจของใคร แต่เป็นประเด็นซ่อนเร้นโดยสถานการณ์) ความชัดเจนดังกล่าวมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ที่ถูกต้องยิ่งขึ้น

6) การเป็นเจ้าของและพันธสัญญา

จากการที่ผู้เข้าร่วมเป็นผู้คิด วิเคราะห์ ใช้เหตุผล อภิปรายแลกเปลี่ยน จนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจของเขาเองในการกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ของกลุ่ม กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงช่วยสร้างให้ผู้เข้าร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของแผนงานและเกิดความผูกพันต่อการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

4. การดำเนินงานยุทธศาสตร์ในประเทศไทย

4.1 ประวัติการดำเนินงานกลุ่มยุทธศาสตร์ในประเทศไทย

กรมส่งเสริมการเกษตร (2554:1) กล่าวถึงประวัติการดำเนินกลุ่มยุทธศาสตร์ในประเทศไทยดังนี้ การริเริ่มการพัฒนาเยาวชนเกษตรไทยได้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2495 โดย Dr. Frank Dickinson ผู้เชี่ยวชาญองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nation, FAO) ได้เสนอโครงการฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเองบางปะกง ต่อองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ โดยให้มีการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติสำหรับเกษตรกร ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวและเกษตรกรวัยรุ่น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2496 มีการตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูเกษตรกรในนิคมสร้างตนเองบางปะกง ประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตร กระทรวงศึกษาธิการ สำนักจัดความมั่นคงร่วมกันของสหรัฐอเมริกา (United States Operations Mission, USOM) ดำเนินโครงการทดลองส่งเสริมการปลูกพืช ทำสวนครัว และเลี้ยงสัตว์แก่เยาวชนที่โรงเรียนพรหมานุเคราะห์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นครั้งแรก

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2496 คณะกรรมการฯ ได้ร่วมวางแผนการจัดตั้ง 4-H Club ขึ้นในประเทศไทย โดยนำรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา โดยได้จัดตั้งที่อำเภอบางปะกง อำเภอบางคล้า และอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา และวันที่ 16 มีนาคม 2496 นายอินทรีย์ จันทรสติชัย อธิบดีกรมกสิกรรม ได้นำเสนอรายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมของคณะกรรมการฯ ที่ประชุมได้พิจารณาเห็นว่า การดำเนินงานของ 4-H Club ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จึงมีมติมอบให้กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมกสิกรรม กระทรวงเกษตร เป็น

หน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมและจัดตั้งหน่วย และเปลี่ยนชื่อจาก 4-H Club เป็น “หน่วยยุวกสิกร”

กรมกสิกรรมได้มอบหมายให้ นายทำนอง สิงคาลวนิช หัวหน้ากองส่งเสริมและเผยแพร่ ในขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบร่างระเบียบและข้อบังคับ แนวทางการดำเนินงาน และออกแบบเครื่องหมายยุวกสิกรเสนอให้ที่ประชุมพิจารณา และเห็นชอบให้ถือปฏิบัติเรื่อยมา ในปีแรกได้มีการส่งเสริมจัดตั้งหน่วยยุวกสิกรขึ้น จำนวน 4 หน่วย ที่อำเภอบางปะกง อำเภอบางคล้า และอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา และอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี หลังจากนั้นการส่งเสริมจัดตั้งหน่วยยุวกสิกรได้ขยายตัวไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ งานส่งเสริมและจัดตั้งหน่วยยุวกสิกรได้โอนมาเป็นการกิจของกองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร และในปี พ.ศ. 2514 จึงได้มีการพิจารณาเปลี่ยนชื่อจาก “หน่วยยุวกสิกร” เป็น “หน่วยยุวเกษตรกร” ในปี พ.ศ. 2518 ได้เปลี่ยนเป็น “กลุ่มยุวเกษตรกร” เพื่อให้สอดคล้องกับงานของกรมส่งเสริมการเกษตร

4.2 การดำเนินงานยุวเกษตรกรในประเทศไทย

กรมส่งเสริมการเกษตร (2554:2) กล่าวถึงการดำเนินงานยุวเกษตรกรในประเทศไทยดังนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยดำเนินการส่งเสริมพัฒนาเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2510 ด้วยการส่งเสริมการรวมตัวกันของเด็กและเยาวชน จัดตั้งเป็น “กลุ่มยุวเกษตรกร” เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะอาชีพการเกษตร ทักษะการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเน้นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์และการปฏิบัติจริง (Learning by doing) ให้ยุวเกษตรกรมีความสามารถและมีความพร้อมในการสืบทอดอาชีพการเกษตรและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ

4.2.1 วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานยุวเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้คำนิยามการดำเนินงานยุวเกษตรกรดังนี้

- 1) เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการเกษตร ขอมอบในคุณค่าความสำคัญของการเกษตรต่อการดำรงชีวิตมนุษย์และวัฒนธรรมที่สืบทอดในสังคม
- 2) เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถด้านเทคโนโลยีการเกษตร วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต
- 3) เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนโดยใช้กระบวนการ “กลุ่มยุวเกษตรกร” ในการพัฒนาภาวะผู้นำ การอยู่ร่วมกันในสังคม การบริหารจัดการ และการพัฒนาอาชีพเพื่อตนเอง ครอบครัว สังคม และชุมชน

4.2.2 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนเกษตรกร

การพัฒนาเยาวชนเกษตรกรและกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในปัจจุบันมียุทธศาสตร์กำหนดไว้เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนเกษตรกรและกลุ่มเยาวชนเกษตรกร เน้นเจ้าหน้าที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ปรับกิจกรรมเยาวชนเกษตรกรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นทิศทางการพัฒนาด้านกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนเกษตรกร เพื่อให้กลุ่มเยาวชนเกษตรกรเข้มแข็ง ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเยาวชนเกษตรกรทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการสร้างและพัฒนาเยาวชนเกษตรกรไปสู่การเป็นมืออาชีพทางด้านการเกษตร ซึ่งในปัจจุบันมีผู้นำด้านการเกษตรที่เป็นเครือข่ายซึ่งเกิดจากการพัฒนาเยาวชนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จัดตั้งเป็น “สมาคมคลื่นลูกใหม่ไทย” “ชมรมผู้ผ่านการฝึกงานการเกษตรจากประเทศญี่ปุ่น” โดยเป็นเครือข่ายที่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ องค์ความรู้ให้กับกลุ่มเยาวชนเกษตรกรทั่วประเทศได้

4.2.3 องค์ประกอบเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มเยาวชนเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2554: 15-30) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ดังนี้

1) งานและกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนเกษตรกร

ความหมายของคำว่า งาน และ กิจกรรม ในการดำเนินงานกลุ่มเยาวชนเกษตรกรมีความแตกต่างกันในลักษณะของผลที่เกิดขึ้น ผลที่เยาวชนเกษตรกรได้รับจากการทำกิจกรรมจะเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสิ่งที่เยาวชนเกษตรกรได้รับจากการปฏิบัติงาน งานจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญหลักที่ เยาวชนเกษตรกรทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติ หากต้องการกระตุ้นหรือเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้มากขึ้นเยาวชนเกษตรกรต้องทำกิจกรรมเสริมต่างๆควบคู่กับการปฏิบัติงานของตนด้วยการฝึกปฏิบัติงานและกิจกรรมของเยาวชนเกษตรกร นอกจากจะเป็นการหวังผลเพื่อการเรียนรู้ของตัวเยาวชนเกษตรกรเองแล้ว ยังต้องการมุ่งหวังให้เกิดผลสำเร็จแก่งานและกิจกรรมนั้นๆอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นงานทางด้านการเกษตร เศรษฐกิจเกษตร และอื่นๆ การปฏิบัติงานและกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จเยาวชนเกษตรกรจะต้องมีความมานะพยายามมากกว่าปกติ จะต้องมีการวางแผนการทำงานที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานและกิจกรรมรวมที่เป็นของกลุ่มเยาวชนเกษตรกร จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในกลุ่มทุกคนอย่างพร้อมเพรียง เนื่องจากปริมาณงานและความสลับซับซ้อนของงานมีมาก มีการแบ่งหน้าที่กระจายความรับผิดชอบกันออกไปทำงานย่อยต่างๆ ที่สอดคล้องกันพอดี ตลอดจนจะต้องมีการสร้างศรัทธาให้เกิดการยอมรับหรือให้ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลและชุมชนที่อยู่รอบๆข้างเพื่องานและกิจกรรมจะสำเร็จลงได้อย่างดีที่สุด

2) งานของสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกร

งานของสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Project ซึ่งหมายถึงงานที่สมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกรทุกคนจะต้องเลือกปฏิบัติ งานของสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกร อาจแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะคือ

- (1) งานเกี่ยวกับการเกษตร เช่น การเลี้ยงสัตว์ต่างๆ การปลูกพืชไร่ การปลูกผัก การเพาะเห็ด และการปลูกผักอื่นๆ
- (2) งานเกี่ยวกับเคหกิจเกษตร เช่น การถนอมอาหาร การแปรรูปอาหาร การประกอบอาหาร การตัดเย็บเสื้อผ้า การเย็บปักถักร้อย และรวมไปถึงการจัดการบ้านเรือนด้วย
- (3) งานเกี่ยวกับเครื่องจักรกลการเกษตร เช่น การซ่อมบำรุง การประหยัดพลังงาน การประดิษฐ์เครื่องกล
- (4) งานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น การปลูกป่า การอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร การตกแต่งภูมิทัศน์

การกำหนดให้สมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกรทุกคนจะต้องเลือกปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามความสนใจและสมัครใจของตนเองนั้นเพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสหาความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง อันอาจจะเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในวันข้างหน้า งานของสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกร อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่

(1) งานส่วนบุคคล คือ งานที่สมาชิกทุกคนสนใจเลือกทำตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยแยกเป็นสัดส่วนจากผู้ปกครอง อาจทำที่บ้านหรือที่หนึ่งใดตามความเหมาะสม งานส่วนบุคคลนี้จะช่วยฝึกสมาชิกให้รู้จักรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม เรียนรู้ในวิชาการด้วยการทำจริง เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในวันข้างหน้า นอกจากนี้ยังช่วยให้สมาชิกได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ภูมิใจในผลงานของตนเอง ซึ่งบางครั้งอาจมีรายได้ด้วย

(2) งานกลุ่มย่อย คือ งานที่สมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติและรับผิดชอบ แยกจากงานส่วนบุคคลและงานรวมของกลุ่ม เป็นการฝึกปฏิบัติตามสาขาวิชาที่สมาชิกนั้นๆสนใจสร้างความสนิทสนมระหว่างสมาชิกยิ่งขึ้น

(3) งานรวม คือ งานที่สมาชิกทั้งกลุ่มร่วมกันปฏิบัติและรับผิดชอบ สถานที่ดำเนินการอาจจะเป็นในโรงเรียน บ้านสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ที่สาธารณะประโยชน์ในหมู่บ้าน การที่กำหนดให้สมาชิกได้ร่วมกันปฏิบัติงานนี้ เพราะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะมีความสมัครสมานสามัคคีในหมู่สมาชิกด้วยกัน ผลหรือรายได้ที่เกิดจากงานรวมอาจพิจารณาแบ่งปันกันในกลุ่มสมาชิกที่ร่วมปฏิบัติงาน หรืออาจรวบรวมเป็นเงินรายได้ของกลุ่มเพื่อใช้ประโยชน์ด้านสวัสดิการ นันทนาการ บำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ และอื่นๆ

3) กิจกรรมของกลุ่มยูวเกษตรกร

กิจกรรมของกลุ่มยูวเกษตรกร หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาจากการร่วมดำเนินงานที่สำคัญๆ นอกจากการปฏิบัติงานในงานหรือโครงการ ดังนี้

(1) การจดบันทึกการปฏิบัติงานและกิจกรรม

การจดบันทึกเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อยูวเกษตรกร ยูวเกษตรกรสามารถใช้สิ่งที่จดบันทึกไว้เป็นแนวทางในการเรียนรู้ข้อดีและข้อบกพร่องของการฝึกปฏิบัติงานและกิจกรรมของตน กิจกรรมการจดบันทึกจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของการวางแผนงานล่วงหน้า การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การจัดทำรายงานการประชุมของกลุ่มยูวเกษตรกรและการบันทึกทะเบียนประวัติหรือข้อมูลอื่นๆ ที่สำคัญของกลุ่ม โดยในการดำเนินงานกลุ่มยูวเกษตรกรจะมีสมุดบันทึกการปฏิบัติงานและกิจกรรม สำหรับให้ยูวเกษตรกรได้ใช้เพื่อฝึกหัดการจดบันทึกด้วย

(2) การประชุมกลุ่มยูวเกษตรกร

การประชุมกลุ่มยูวเกษตรกรเป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของกลุ่มยูวเกษตรกร เพื่อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแผนงาน รายละเอียดของการดำเนินงานและกิจกรรม สมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรจะมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และการเรียนรู้การยอมรับเหตุผลของส่วนรวม ซึ่งเป็นการฝึกทักษะความเป็นผู้นำด้านหนึ่งให้กับยูวเกษตรกร โดยปกติกลุ่มยูวเกษตรกรจะมีการประชุมกันประมาณเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้การดำเนินงานและกิจกรรมของกลุ่มยูวเกษตรกรเกิดความต่อเนื่องขึ้น การประชุมของกลุ่มยูวเกษตรกร โดยทั่วไปสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ภาค คือ

2.1) ภาคบริหารงาน สมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกร จะทำการตกลงกันเกี่ยวกับรายละเอียดของการดำเนินงานบริหารจัดการ แผนงาน และกิจกรรมของกลุ่ม อาจมีการนัดหมายหรือมอบหมายความรับผิดชอบของการทำงานตลอดจนการระดมความคิดเห็นข้อเสนอแนะต่างๆ ที่จะป็นแนวทางพัฒนาหรือแก้ไขปัญหากลุ่มยูวเกษตรกร

2.2) ภาคความรู้ สมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ วิชาการด้านต่างๆ ทั้งการเกษตร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม ที่อยู่ในความต้องการหรือความสนใจของกลุ่ม วิทยากรผู้ถ่ายทอดความรู้อาจเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ที่ปรึกษายูวเกษตรกร สมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกร หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้เชิญมา ซึ่งความรู้ทางด้านวิชาการอาจเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันกับวาระการประชุมในภาคการบริหารงาน สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและกิจกรรมของกลุ่มยูวเกษตรกรได้

2.3) ภาคบันเทิง สมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรจะมีส่วนร่วมกันทางด้าน
นันทนาการต่างๆ เช่น การร้องเพลง การเล่นเกมเข้าจังหวะ และการเล่นเกมต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้
เพื่อเป็นการ ผ่อนคลายจากการประชุมในภาคการบริหารงานและภาคความรู้ต่างๆ

4) วิธีการจัดประชุมกลุ่มยูวเกษตรกร

การประชุมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับกลุ่มยูวเกษตรกรเพราะช่วยให้สมาชิก
รู้จักและเข้าใจ การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นอย่างถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย
ตลอดจนช่วยฝึกความเป็นผู้นำให้แก่สมาชิก

5) การฝึกอบรมสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกร

การฝึกอบรมสมาชิกยูวเกษตรกรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา
ความรู้ ทักษะและความสามารถของยูวเกษตรกร โดยเนื้อหาหรือหัวข้อการฝึกอบรมควรจะเป็น
ความรู้หรือประสบการณ์ที่ยูวเกษตรกรยังขาดหรือไม่เคยรู้ การฝึกอบรมความรู้ขั้นพื้นฐานต่างๆ ทั้ง
ทางด้านการเกษตรและด้านอื่นๆ ที่จำเป็นเหมาะสม จะดำเนินการได้ในโอกาสที่กลุ่มยูวเกษตรกรมี
การประชุมในแต่ละเดือน สำหรับความรู้ที่เป็นวิชาการเฉพาะด้านในขั้นสูง หน่วยงานทางราชการ
หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการจัดให้ยูวเกษตรกรไปเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรต่างๆ ที่
เหมาะสม

6) การสัมมนายูวเกษตรกรผู้นำ

การสัมมนายูวเกษตรกรผู้นำเป็นการดำเนินงานพัฒนาสมาชิกกลุ่มยูว
เกษตรกรที่เน้นหนักไปทางด้านการสร้างลักษณะความเป็นผู้นำอย่างมีเหตุและผล ฝึกให้รู้จักการคิด
วิเคราะห์สถานการณ์ ยูวเกษตรกรจะมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและฝึกปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น
นอกจากนี้แล้วยังได้ข้อสรุปหรือผลที่เกิดจากความคิดร่วมกันของยูวเกษตรกร ที่อาจนำไปเป็น
ประโยชน์ต่อการดำเนินงานกลุ่มยูวเกษตรกรโดยรวม วิธีการดำเนินงานจำเป็นต้องคัดเลือก
ยูวเกษตรกรที่มีวุฒิภาวะทางด้านความคิดที่เท่าเทียมกันเข้าร่วมในการสัมมนา โดยอาศัยหลักการ
พิจารณาจากประสบการณ์พื้นฐานของยูวเกษตรกร สำหรับประเด็นของการสัมมนาจะต้องได้มา
จากความต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งอาจเป็นปัญหาที่เร่งด่วนหรือหัวข้อที่ไม่ใช่ปัญหาแต่อยู่ในความ
สนใจและขอบเขตที่ยูวเกษตรกรจะสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างละเอียดชัดเจน

7) การชุมนุมยูวเกษตรกร

การชุมนุมยูวเกษตรกรหรือการเข้าค่ายยูวเกษตรกร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น
เพื่อสมาชิกและที่ปรึกษายูวเกษตรกรประจำกลุ่มที่ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและมีผลงานดีเด่นใน
รอบปีที่ผ่านมา โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ

(1) ให้ที่ปรึกษาและสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรมีโอกาสแสดงผลงานดีเด่น
แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

(2) ให้ที่ปรึกษาและสมาชิกกลุ่มยุทธกรได้รับการถ่ายทอดความรู้
เพิ่มพูนประสบการณ์ ด้านวิชาการ ด้านสังคม และด้านอื่นๆ

(3) เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รักความสามัคคี
ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

8) การประกวดผลงาน

ในกลุ่มยุทธกรนั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่สมาชิกกลุ่มยุทธกร
ต้องทำคือ “งาน” ซึ่งอาจเป็นงานด้านการเกษตร เกษกิจเกษตร ที่ทุกคนจะต้องเลือกปฏิบัติเป็นของ
ตนเองและแตกต่างจากผู้อื่นที่ปกครองตามข้อกำหนด การปรับปรุงงานของสมาชิกกลุ่ม
ยุทธกรจะไม่ได้ขึ้น หากขาดการกระตุ้นการจัดประกวดผลงานจะช่วยให้สมาชิกปรับปรุงงานให้
ดีขึ้น สมาชิกจะได้รับความรู้ มีประสบการณ์ ตลอดจนมีกำลังใจในการทำงาน ช่วยปลูกฝังความรัก
ความสามัคคี รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการประกวดผลงานนี้อาจจัดได้หลายระดับ เช่น ระดับ
กลุ่ม ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ

การประกวดผลงานนี้ ควรจัดเฉพาะผลงานที่ได้จากการทำงานของสมาชิกอย่าง
แท้จริง เช่น สมาชิกส่วนใหญ่ปลูกผัก ก็อาจจะจัดให้มีการประกวดการปลูกผัก โดยเริ่มให้คะแนน
ตั้งแต่การเตรียมดิน การปลูก การบำรุงรักษา ตลอดจนผลผลิตที่ได้รับ อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีการ
ประกวดผลงาน ควรแนะนำให้สมาชิกได้ฝึกปฏิบัติงานให้ถูกหลักวิชาและหลักเกณฑ์ก่อนจึงค่อย
วางแผนให้มีการประกวดผลงาน

9) การแข่งขันสาธิต

การแข่งขันสาธิต เป็นกิจกรรมอันหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะช่วยฝึกให้
สมาชิกรู้จักถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น กล่าวปรากฏตัวต่อหน้ากลุ่มคน การสาธิตที่กล่าวถึงนี้ เป็นการ
สาธิตวิธีการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งผู้แสดงจะต้องอธิบายประกอบการแสดงขั้นตอนต่างๆเรื่อยไป
จนจบ โดยให้ออกาสผู้ชมได้ซักถามหรือช่วยแสดงประกอบบ้างในบางกรณี สมาชิกกลุ่ม
ยุทธกรทุกคนควรหาโอกาสแสดงสาธิตเพื่อฝึกหัดตนเอง การแข่งขันสาธิตเป็นกิจกรรมที่ควร
สนับสนุนและจัดการแข่งขันได้หลายระดับ

10) การแข่งขันการตัดสินใจ

เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้ใช้ความรู้ความชำนาญที่ได้จาก
การทำงานมาใช้ในการแข่งขัน เป็นการฝึกให้ได้รับความรู้ความชำนาญเพิ่มขึ้นอีก ฝึกให้รู้จักใช้
สมอง การตัดสินใจแก้ปัญหา มีความสังเกตถี่ถ้วน การแข่งขันการตัดสินใจนี้สมาชิกยุทธกร
จะต้องเปรียบเทียบแล้วตัดสินใจพร้อมทั้งให้เหตุผลว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี สิ่งของใดก็ตามที่ใช้เป็น
วัตถุในการแข่งขันตัดสินนั้นจะต้องคัดมาหลายๆตัวอย่าง เพื่อให้สมาชิกเปรียบเทียบ การจัดแข่งขัน
ตัดสินในวันประชุมประจำเดือนจะช่วยให้สมาชิกได้ทั้งความรู้ และความสนุกเพลิดเพลินไปในตัวด้วย

11) การทัศนศึกษา

เป็นกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาการและด้านอื่นๆอันจะเป็นประโยชน์แก่การทำงานของสมาชิก และเป็นการเพิ่มประสบการณ์ด้านความรู้รอบตัว สมาชิกมีโอกาสศึกษาและเข้าใจสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวและต่างท้องถิ่น การจัดทำทัศนศึกษาแต่ละครั้งต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้แน่นอน และสัมพันธ์กับงานของสมาชิกและแผนงานประจำปีของกลุ่ม อาจจะเป็นการทัศนศึกษาดูงานของสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน หรือทัศนศึกษาดูงานของสมาชิกกลุ่มข้างเคียง

12) การแสดงนิทรรศการ

เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแสดงผลงานความสำเร็จของสมาชิกและกลุ่มในรอบปีเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ ตลอดจนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของกลุ่มยุทธกรแก่ประชาชนทั่วไป การแสดงนิทรรศการอาจจะจัดขึ้นเป็นการภายในกลุ่มเดียวกันหรืออาจจะจัดแสดงร่วมกับงานเทศกาลอื่นๆ

13) การประกวดผลงานยุทธกรดีเด่น

การประกวดยุทธกรเป็นการวัดผลการปฏิบัติงานและกิจกรรมของยุทธกรเพื่อคัดเลือกผู้ที่ประสบความสำเร็จที่มีความมานะพยายามที่สุดแล้วประกาศเกียรติคุณให้การยกย่องสรรเสริญ เป็นตัวอย่างแก่การดำเนินงานยุทธกรทั่วไป ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขัน การสร้างผลงานยุทธกรที่ดีขึ้นไปเรื่อยๆอันจะส่งผลต่อการยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานกลุ่มยุทธกรโดยรวมต่อไป การดำเนินงานประกวดคัดเลือกผลงานยุทธกรดีเด่นนี้มีเป็นประจำทุกปีละ 3 ระดับคือ ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ ประเภทของการประกวดมี 3 ประเภท คือกลุ่มยุทธกร สมาชิกกลุ่มยุทธกร และที่ปรึกษายุทธกร

14) การทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์

เพื่อกระตุ้นเตือนสมาชิกกลุ่มยุทธกรทุกคนระลึกเสมอว่า กลุ่มยุทธกรเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น เพราะสมาชิกกลุ่มยุทธกรอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจช่วยกันพัฒนาสาธารณประโยชน์ต่างๆให้สวยงาม เป็นระเบียบ เจริญก้าวหน้า การทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์นอกจากจะช่วยพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ยังช่วยฝึกให้สมาชิกรู้จักการเสียสละ การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และช่วยกันประชาสัมพันธ์งานกลุ่มยุทธกรให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนในท้องถิ่น การทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์จึงนับได้ว่ามีความสำคัญซึ่งกลุ่มยุทธกรทุกกลุ่มควรกำหนดไว้ในแผนงานประจำปี

4.3 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับงานกลุ่มยุทธกร

กลุ่มยุทธกรจะดำเนินไปด้วยดี ประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายนั้นจะต้องได้รับความสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย กลุณ ศรีมงคล (2542: 56-58)

ได้สรุปบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับงานกลุ่มยูวเกษตรกรได้ดังนี้

1) บทบาทของเจ้าหน้าที่

(1) ส่งเสริมและเผยแพร่เพื่อจัดตั้งกลุ่มยูวเกษตรกร ตลอดจนช่วยปรับปรุงกลุ่มยูวเกษตรกรให้เจริญก้าวหน้า

(2) เผยแพร่งานประชาสัมพันธ์งานยูวเกษตรกรให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จัก

(3) แนะนำ ช่วยเหลือสมาชิก ที่ปรึกษา เช่น ช่วยจัดหาเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการแนะนำทางวิชาการด้วยการบรรยายหรือจัดหาวิทยากรไปบรรยายให้ความรู้ในวันประชุมประจำเดือน และในโอกาสอื่นๆ

(4) ร่วมกับที่ปรึกษา สมาชิก วางแผนงานประจำปี และกิจกรรมกลุ่มยูวเกษตรกร

(5) เยี่ยมเยียนติดตามผลงานของสมาชิกยูวเกษตรกร เข้าร่วมการประชุมประจำเดือนเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ

(6) ประสานงานกับเจ้าหน้าที่วิชาการของส่วนราชการอื่นๆ เพื่อนำวิชาการไปเผยแพร่สู่สมาชิกยูวเกษตรกร

(7) จัดอบรมสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานและวิชาการบางอย่างตามความต้องการของสมาชิก

(8) ร่วมกับที่ปรึกษา สมาชิก จัดกิจกรรมต่างๆ

2) บทบาทของที่ปรึกษายูวเกษตรกร

(1) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ สมาชิก วางโครงการและดำเนินงานตามโครงการของกลุ่ม

(2) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือสมาชิกยูวเกษตรกรในการทำงาน ทำสมุดบันทึก และกิจกรรมต่างๆ

(3) ให้คำแนะนำในการดำเนินการประชุม ตลอดจนช่วยเป็นวิทยากรผู้บรรยายการประชุมในบางโอกาส

(4) เยี่ยมเยียนผู้ปกครองและสมาชิกเพื่อทำความคุ้นเคย ชี้แจงทำความเข้าใจถึงความสำคัญของงานกลุ่มยูวเกษตรกร วิธีดำเนินงาน ตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือแก้ปัญหาการทำงานของสมาชิก

(5) ติดต่อการประสานงานระหว่างสมาชิก เจ้าหน้าที่และผู้ปกครอง

(6) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานกลุ่มยูวเกษตรกร

3) บทบาทของสมาชิกยูวเกษตรกร

(1) ทำงานและช่วยจัดบันทึกการทำงานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

- (2) ร่วมกับคณะกรรมการสภายูวเกษตรกรวางโครงการประจำปีและจัดกิจกรรมต่างๆของกลุ่มตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่และที่ปรึกษา
- (3) เลือกตั้งคณะกรรมการสภายูวเกษตรกร
- (4) ให้ความช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกตามโอกาสอันสมควร
- (5) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานกลุ่มยูวเกษตรกรเพื่อให้ได้รับการสนับสนุน

4) บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน

โรงเรียนมีส่วนช่วยเหลือการดำเนินงานของกลุ่มยูวเกษตรกรเป็นอย่างมาก หากโรงเรียนได้ช่วยสนับสนุนและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของสมาชิกยูวเกษตรกร เช่น ช่วยเหลือวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่การดำเนินงาน จัดสิ่งของรางวัลมอบในโอกาสที่กลุ่มยูวเกษตรกร จัดให้มีการแข่งขันและประกวดต่างๆ ให้ที่ดินเพื่อให้สมาชิกได้ร่วมกันทำกิจกรรม ก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนตั้งใจปฏิบัติงานและปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

5) บทบาทของผู้ปกครอง

- (1) ช่วยสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่การทำงานตามโครงการ เช่น ให้ยืมที่ดิน เงินทุน เพื่อซื้อวัสดุในการปฏิบัติงานและกิจกรรมต่างๆ
- (2) จัดให้สมาชิกทำงานแยกเป็นสัดส่วนจากผู้ปกครอง เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้จักรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม เรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดความภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง

การดำเนินงานกลุ่มยูวเกษตรกรในประเทศไทย สามารถสรุปได้ว่า การดำเนินงานที่คล้ายกับการดำเนินงานยูวเกษตรกรในปัจจุบัน เคยมีปรากฏมาแล้วในประเทศไทยเมื่อปี 2446 โดยเริ่มส่งเสริมให้เยาวชนมีใจรักการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หลังจากนั้นได้พัฒนาต่อยอดและขยายผลไปยังพื้นที่จังหวัดต่างๆในประเทศ ภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการจัดตั้งวัตถุประสงค์และสัญลักษณ์ที่ชัดเจน มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องและกิจกรรมเพื่อให้งานการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดต่าง ๆ มากำหนดประเด็นการดำเนินงานของยูวเกษตรกร ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ของสมาชิก และกิจกรรมในการดำเนินงาน

5. การดำเนินงานยูวเกษตรกรในจังหวัดลำปาง

จังหวัดลำปาง โดยกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัด ได้ดำเนินงานพัฒนาสถาบันเกษตรกร ตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร จากรายงานสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ประจำปี พ.ศ. 2557 พบว่า กลุ่มยูวเกษตรกร

จังหวัดลำปาง มี 96 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 2,988 คน ดังตารางที่ 1 (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง, 2557)

โดยมีโครงการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรประจำปี 2557 คือ โครงการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร กิจกรรม ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร (ขั้นบ่มเพาะ) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรเรียนรู้กระบวนการกลุ่มและฝึกปฏิบัติงานเกษตรขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยกิจกรรม

1. การประชุมกลุ่มเกษตรกรประจำเดือน ประกอบด้วย เนื้อหาวิชา การเปิด-ปิด ประชุมคณะกรรมการสภาเกษตรกร การประชุมกลุ่มภาคความรู้ ภาคธุรกิจ และภาคอื่นเรื่อง
2. การฝึกปฏิบัติงานปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และเคหกิจเกษตร ประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ควบคู่กัน 2 กลุ่มวิชาคือ
 - 2.1 กลุ่มวิชาที่ 1 การฝึกปฏิบัติงานรวมกลุ่มหรือกลุ่มย่อยและงานส่วนบุคคล
 - 2.2 กลุ่มวิชาที่ 2 การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และเคหกิจเกษตร
3. การจัดบันทึกการฝึกปฏิบัติงานและกิจกรรม ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงานรวมกลุ่มหรือกลุ่มย่อย งานส่วนบุคคล และกิจกรรมการจัดประชุมกลุ่มประจำเดือน ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาการ ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการบันทึกผลการฝึกปฏิบัติงานและกิจกรรม

ตารางที่ 2.1 ทะเบียนกลุ่มเกษตรกร ปี 2557 ของจังหวัดลำปาง

อำเภอ	จำนวนกลุ่ม	กลุ่มเกษตรกร		
		สมาชิก (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
เมืองลำปาง	10	117	190	367
เกาะคา	8	106	101	207
แจ้ห่ม	14	248	254	502
เถิน	10	192	209	401
ห้างฉัตร	4	21	44	65
แม่ทะ	11	117	114	231
งาว	4	73	65	138
วังเหนือ	8	119	117	236
สบปราบ	2	36	37	73
แม่พริก	6	113	80	193

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

อำเภอ	กลุ่มยูวเกษตรกร			
	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
เสริมงาม	8	165	160	325
แม่เมาะ	7	84	69	153
เมืองปาน	4	53	104	157
รวม 13 อำเภอ	96	1,444	1,544	2,988

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง, 2557

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 เพศ

ณภัทร ก้านนท์ (2555: 80) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรในโรงเรียน กรณีศึกษากลุ่มยูวเกษตรกรโรงเรียนบ้านทุ่งคล้า ตำบลบุงคล้า อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าสมาชิกยูวเกษตรกรในโรงเรียนมีสัดส่วนของเพศชายมากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 51.0 และร้อยละ 49.0) เพียงเล็กน้อย อาจเนื่องมาจากนักเรียนชายในโรงเรียนบุงคล้าให้ความสนใจกับอาชีพการเกษตรมากกว่านักเรียนหญิง อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าสัดส่วนของนักเรียนหญิงให้ความสนใจกับการทำการเกษตรก็มีจำนวนสูงเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับธิดาวดี เหลืองธนโกล (2546: 36) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกยูวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า สมาชิกยูวเกษตรกรในโรงเรียนร้อยละ 57 เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ วีระชัย เข็มวงษ์ (2546: 31) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกร จังหวัดราชบุรี พบว่า ยูวเกษตรกร ร้อยละ 63.4 เป็นเพศชาย และร้อยละ 36.6 เป็นเพศหญิง และคุณเด็ว วงศ์ภักดิ์ (2536: 35) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มยูวเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า สมาชิกกลุ่มที่ศึกษามีทั้งสองเพศในสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 50.0 เป็นเพศชาย และร้อยละ 50.0 เป็นเพศหญิง การที่สมาชิกเท่ากันทั้งสองเพศเกิดจากการสุ่ม

6.2 อายุ

กฐิน ศรีมงคล (2542: 27) ได้ให้ความหมายว่า เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 10-25 ปี เหล่านี้โดยธรรมชาติแล้วและอารมณ์แล้วชอบการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม ดังนั้น วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและได้ผลก็คือ วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม หรือเรียกกลุ่มเยาวชนเกษตร โดย นครินทร์ บุญกอแก้ว (2536:159) ศึกษาความต้องการของสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตร ในจังหวัด ศรีสะเกษ พบว่า สมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรในจังหวัดศรีสะเกษ มีอายุโดยเฉลี่ย 19 ปี ดังนั้นในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆยังต้องอาศัยผู้ปกครองและที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ

จุฑาเดชะ วงศ์ศักดิ์ (2536: 33) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า อายุของสมาชิกเยาวชนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 20 อยู่ในช่วง 20-21 ปี รองลงมา ร้อยละ 19.5 คือ 18-19 ปี และร้อยละ 17.0 อายุ 16-17 ปี เช่นเดียวกับ ปวีต ถมยาวิทย์ (2528: 90-91) ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มเยาวชนเกษตร จังหวัด กาญจนบุรี พบว่า สมาชิกเยาวชนเกษตรในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะมีอายุ 15-19 ปี และวีระชัย เข้มวงษ์ (2546: 32) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรจังหวัดราชบุรี พบว่าสมาชิกเยาวชนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 27.3 อายุ 16-20 ปี

6.3 ระดับการศึกษา

ณภัทร ก้านนท (2555: 80) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรในโรงเรียน กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนเกษตรโรงเรียนบ้านทุ่งคล้า ตำบลบึงคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สมาชิกเยาวชนเกษตรส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เช่นเดียวกับ ธิดาดี เหลืองธน โภค (2546: 37) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกเยาวชนเกษตรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ระดับการศึกษาของสมาชิกเยาวชนเกษตรในโรงเรียนร้อยละ 23.1 และ 21.7 ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และปีที่ 5 ซึ่งสอดคล้องกับ จุฑาเดชะ วงศ์ศักดิ์ (2536: 33) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57) ศึกษาในระดับ ป.6 หรือเทียบเท่า และ นครินทร์ บุญกอแก้ว (2536:159) ศึกษาความต้องการของสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า สมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรในจังหวัดศรีสะเกษจบการศึกษาภาคบังคับโดยสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรดีเด่น มีการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในระบบโรงเรียน ขณะที่สมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกำลังพัฒนาเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว จะไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในระบบโรงเรียน แต่ใช้ระบบการศึกษานอกโรงเรียนและการฝึกวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่สามารถส่งบุตรหลานให้เรียนในระดับสูงได้ สาเหตุ มาจากความยากจนประกอบกับผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ที่ต้อง

รับผิดชอบในชุมชน จึงมีการอพยพแรงงานไปต่างจังหวัด จึงทำให้สมาชิกกลุ่มยูเกศตรกรบางส่วนอพยพแรงงานไปต่างจังหวัดตามผู้ปกครองด้วย

6.4 ระยะเวลาการเข้ามาเป็นสมาชิก

วีระชัย เข็มวงษ์ (2546: 32) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มยูเกศตรกรจังหวัดราชบุรี พบว่า สมาชิกยูเกศตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 52.2 มีอายุการเป็นสมาชิกกลุ่ม ระหว่าง 2-3 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ ดุจเด็ย วงศ์ภักดิ์ (2536: 40) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มยูเกศตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ระยะเวลาของการของการเป็นสมาชิกของยูเกศตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 51.5 จะเข้าร่วมกลุ่มยูเกศตรกรเป็นเวลา 1-2 ปี ส่วน ปวิต ถมยาวิทย์ (2528: 57) ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มยูเกศตรกร จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จจะมีอายุการเป็นสมาชิก 2 ปีขึ้นไป เพราะสมาชิกเข้าใจวัตถุประสงค์และเน้นความสำคัญของการเป็นสมาชิกยูเกศตรกรคิดเป็นร้อยละ 70.67 และ ฅนัทธ ก้านนัท (2555: 80) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม ยูเกศตรกรในโรงเรียน กรณีศึกษากลุ่มยูเกศตรกร โรงเรียนบ้านทุ่งคล้า ตำบลบึงคล้า อำเภอลำลูกขัน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สมาชิกยูเกศตรกรส่วนมากเพิ่งจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มประมาณ 1 ปี

6.5 เหตุผลที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก

ฅนัทธ ก้านนัท (2555: 80) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มยูเกศตรกรในโรงเรียน กรณีศึกษากลุ่มยูเกศตรกร โรงเรียนบ้านทุ่งคล้า ตำบลบึงคล้า อำเภอลำลูกขัน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สมาชิกยูเกศตรกรส่วนใหญ่สมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เพราะต้องการความรู้ เช่นเดียวกับ วีระชัย เข็มวงษ์ (2546: 32) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มยูเกศตรกรจังหวัดราชบุรี พบว่าสมาชิกยูเกศตรกรร้อยละ 55.9 ต้องการความรู้เพื่อไปประกอบอาชีพการเกษตร รองลงมาร้อยละ 15.5 ต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมเกษตรกับเพื่อนสมาชิก ร้อยละ 9.3 ต้องการงบประมาณสนับสนุน ร้อยละ 6.8 ต้องการส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง และร้อยละ 6.2 ชอบในอาชีพเกษตรและต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น

6.6 การประกอบอาชีพของครอบครัว

นิจวรรณ จรูญจิรัฐติกาล (2546:180) ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานและความต้องการของสมาชิกกลุ่มยูเกศตรกรดีเด่นและกลุ่มยูเกศตรกรกำลังพัฒนาในจังหวัดนครราชสีมาพบว่า กลุ่มยูเกศตรกรดีเด่นสมาชิกมีพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 12.4 ไร่ โดยมีรายได้เงินสดของครัวเรือนจากภาคการเกษตร เฉลี่ย 28,135.20 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และมีรายได้จากกิจกรรมยูเกศตรกรซึ่งแยกตามประเภทกิจกรรม คือ รายได้จากกิจกรรมกลุ่มรวมที่เป็นเงินสดเฉลี่ย 13.38 บาทต่อปี รายได้จากกิจกรรมกลุ่มย่อยเป็นเงินสดเฉลี่ย 34.86 บาทต่อปี รายได้จาก

กิจกรรมส่วนบุคคลที่เป็นเงินสดเฉลี่ย 181.42 บาทต่อปี และมีรายได้เงินสดของครัวเรือนจากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 37,361 บาทต่อครัวเรือนต่อปี สำหรับสมาชิกกลุ่มยุทธศาสตร์กำลังพัฒนาพบว่าสมาชิกยุทธศาสตร์มีพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 11.8 ไร่ โดยมีรายได้เงินสดของครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 22,835 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และมีรายได้จากกิจกรรมยุทธศาสตร์ซึ่งแยกตามประเภทกิจกรรม คือ รายได้จากกิจกรรมกลุ่มรวมที่เป็นเงินสดเฉลี่ย 42.30 บาทต่อปี รายได้จากกิจกรรมกลุ่มย่อยเป็นเงิน 7.09 บาทต่อปี รายได้จากกิจกรรมส่วนบุคคลที่เป็นเงินสดเฉลี่ย 876.62 บาทต่อปี และมีรายได้เงินสดของครัวเรือนจากนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 37,361 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และ วีระชัย เข้มวงษ์ (2546: 32) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มยุทธศาสตร์จังหวัดราชบุรี พบว่า สมาชิกยุทธศาสตร์ ร้อยละ 36.6 ครอบครัวยุทธศาสตร์ประกอบอาชีพทำสวน รองลงมาร้อยละ 32.3 คือทำนา ร้อยละ 16.8 ทำนาควบคู่กับทำไร่และทำสวน และร้อยละ 14.3 ทำไร่

6.7 ผลตอบแทนจากการทำงานกลุ่ม

ผ่องพรรณ ชัยสาร (2541: 53-54) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านผลตอบแทนจากการเข้าร่วมโครงการที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ กฐิน ศรีมงคล (2542: 53-54) ได้กล่าวว่าการทำงานกลุ่มยุทธศาสตร์มีผลตอบแทนหรือรายได้ที่เกิดจากงานรวมอาจรวบรวมเป็นเงินรายได้ของกลุ่มหลังจากที่แบ่งปันให้สมาชิกแล้ว ซึ่งรายได้นี้จะช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้ และการศึกษาของ จำเนียร ช่วงโชติ (2558:57) กล่าวว่า กลุ่มทุกกลุ่มจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรด้านการเงินเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการดำเนินงานของกลุ่มที่จะทำให้สามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เช่นเดียวกับธิดาวดี เหลืองธนะ โภค (2546:72-74) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกยุทธศาสตร์ในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกยุทธศาสตร์ที่ได้รับผลตอบแทนจากการทำงานกลุ่มมากจะมีส่วนร่วมในงานยุทธศาสตร์มากกว่าสมาชิกยุทธศาสตร์ที่ได้รับผลตอบแทนจากการทำงานรวมกลุ่มน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกยุทธศาสตร์เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ไม่มีรายได้อื่นใด เมื่อได้รับผลตอบแทนจากการทำงานรวมกลุ่มของงานยุทธศาสตร์ทำให้ตัวสมาชิกเองเกิดความภาคภูมิใจ มีรายได้ที่เกิดจากการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

6.8 การได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง

สราวุธ ช่างถม (2543: 47-50) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มยุทธศาสตร์จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาแสดงว่า สมาชิกยุทธศาสตร์ดีเด่นและสมาชิกกลุ่มยุทธศาสตร์กำลังพัฒนา ได้รับการสนับสนุนหรือมีความคิดเห็นที่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านครัวเรือนในเรื่องการประสานงานระหว่างกลุ่มกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนมากเป็นอันดับหนึ่ง

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นครินทร์ บุญกอแก้ว (2536: 161) ที่พบว่าสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่มีความต้องการให้ครัวเรือนและชุมชนในท้องถิ่น ช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพราะสมาชิกยุวเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุน้อยการติดต่อประสานงาน หรือการจัดทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลภายนอก จะต้องอาศัยและได้รับการพิจารณาจากผู้ปกครองก่อน ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนของการจัดตั้งกลุ่ม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมยศ พุ่มหว่า (2524 :80) ที่พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรจังหวัดสระบุรี มีปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครองในเรื่องการสนับสนุนช่วยเหลือเงินด้านเงินทุนจากผู้ปกครอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดทำกิจกรรมของกลุ่มยุวเกษตรกร จะเป็นกิจกรรมหรือโครงการที่เน้นพัฒนาการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติจริง รวมทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร มีรายได้ต่ำ จึงไม่มีการสนับสนุนด้านเงินทุน

6.9 การได้รับการสนับสนุนจากที่ปรึกษา

ณภัทร กำนันท์ (2555: 80) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน กรณีศึกษากลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านทุ่งคล้า ตำบลบึงคล้า อำเภอห้วยสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สมาชิกยุวเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการสนับสนุนของที่ปรึกษาต่อการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรในระดับมาก โดยครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการทำกิจกรรม เช่นเดียวกับ ธิดาวดี เหลืองชนะ โภค (2546:72-74) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกยุวเกษตรกรในโรงเรียนร้อยละ 67.5 ได้พบปะพูดคุยหรือได้รับคำแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องงานยุวเกษตรกรจากครูที่ปรึกษาที่เหลือร้อยละ 32.5 ไม่เคยได้พบปะหรือได้นับคำแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องงานยุวเกษตรกรจากครูที่ปรึกษา เนื่องจากสมาชิกไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและครูที่ปรึกษาไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ ดุจดิว วงศ์ศักดิ์ (2536:41) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 43.0 ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่และครูที่ปรึกษา

6.10 การได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน

ธิดาวดี เหลืองชนะ โภค (2546:72-74) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกที่ได้รับความสนใจจากผู้บริหารมากจะมีส่วนร่วมในงานยุวเกษตรกรมากกว่าสมาชิกยุวเกษตรกรที่ได้รับการสนใจจากผู้บริหารน้อย และจากการศึกษาของ ณภัทร กำนันท์ (2555: 80) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม ยุวเกษตรกรในโรงเรียน กรณีศึกษากลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านทุ่งคล้า ตำบลบึงคล้า อำเภอห้วยสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สมาชิกยุวเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นต่อการได้รับ

การสนับสนุนจากทางโรงเรียนในระดับดีมาก โดยเฉพาะการสนับสนุนด้านความรู้แก่กลุ่มและการสนับสนุนด้านการเงิน

6.11 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม

ธิดาวดี เหลืองธนะ โภค (2546: 48-52) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกยูวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มร้อยละ 72.9 มีกิจกรรมการจดบันทึก และร้อยละ 27.1 ไม่มีกิจกรรมการจดบันทึก ร้อยละ 87.7 มีกิจกรรมการเข้าค่ายและร้อยละ 12.3 ไม่มีกิจกรรมการเข้าค่าย ร้อยละ 74.7 มีกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ร้อยละ 46.2

6.12 ความรู้ทางการเกษตรของสมาชิกกลุ่ม

จุฑาเด็ว วงศ์ภักดิ์ (2536: 45) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มยูวเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ร้อยละ 65.5 มีความรู้ทางการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 25.5 มีความรู้ทางการเกษตรอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับ ปวีต ถมยาวิทย์ (2536: 90-91) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มยูวเกษตรกรจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า สมาชิกยูวเกษตรกรมีความรู้ด้านวิชาการเกษตรและเศรษฐกิจการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับ วีระชัย เข้มวงษ์ (2546: 33) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรจังหวัดราชบุรี พบว่า สมาชิกยูวเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความรู้ด้านการปลูกพืชร้อยละ 65.8 รองลงมาเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 24.2 และอื่นๆ ได้แก่ ประมง แปรรูป เเคหกิจเกษตร การตลาด ร้อยละ 10 และศิริจรรยา เครือวิริยะพันธ์ (2529: 85) ศึกษาเรื่องการยอมรับความรู้ทางการเกษตรของสมาชิกยูวเกษตรกร ในจังหวัดราชบุรี พบว่าสมาชิกยูวเกษตรกรได้รับความรู้ทางการเกษตรเรื่องการปลูกผักมากที่สุด

6.13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม

ปวีต ถมยาวิทย์ (2536: 50) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มยูวเกษตรกรจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า สมาชิกยูวเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกลุ่มยูวเกษตรกร

6.14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกต่อกลุ่ม

ธิดาวดี เหลืองธนะ โภค (2546: 71) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกยูวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นว่าอยากให้สมาชิกทุกคนมีส่วนช่วยเหลือในการทำงาน โดยการจัดแบ่งหน้าที่นั้นอาจารย์ที่ปรึกษาควรจัดแบ่งหน้าที่ให้มีความเท่าเทียมกัน มีการจัดตารางเวร ส่วนสมาชิกผู้หนึ่งควรช่วยทำงานให้มากขึ้น หากมีผู้ไม่ให้ความร่วมมือ ควรมีการลงโทษ และควรจัดหาสมาชิกเพิ่มเติม

6.15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มของสมาชิก

ธิดาวดี เหลืองชนะ โภค (2546:71) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก ยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกทุกคนควรร่วมมือกัน มีส่วนร่วมเสนอ และออกความคิดเห็นเพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงในการทำงาน และในเรื่องระยะเวลาการดำเนินงาน นั้นควรเพิ่มเวลาให้มากขึ้นหรือมีการจัดฝึกในช่วงปิดภาคเรียน เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

6.16 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกยุวเกษตรกร

ธิดาวดี เหลืองชนะ โภค (2546:72-74) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ สมาชิก ยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกยุวเกษตรกรมีส่วนร่วมใน กิจกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการวางแผน มีครูที่ปรึกษาคอยให้คำชี้แนะในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการวางแผนจึงมีมากที่สุด รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกยุวเกษตรกรในโรงเรียนมี โอกาสได้ปฏิบัติงานในภาคสนามจริง จึงมีโอกาสมพบปะพูดคุยและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติงาน รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือกับเพื่อนสมาชิกมากกว่า รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือหลังจากการปฏิบัติงานยุวเกษตรกรแล้วครูที่ปรึกษาจะเปิดโอกาสให้ สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานหรือสรุปผลการดำเนินงานลงในสมุดบันทึกแล้วส่ง ครูที่ปรึกษาและสมาชิกยุวเกษตรกรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับน้อยกว่า การมีส่วนร่วมอื่นๆเนื่องจากการดำเนินงานมีสมาชิกบางส่วนไม่ให้ความร่วมความร่วมมือ เท่าที่ควร ทำให้การได้รับผลตอบแทนจากการทำงานร่วมกลุ่มจึงไม่เท่ากัน สมาชิกเหล่านั้นรู้สึกไม่ พอใจในการแบ่งปันผลตอบแทน เช่นเดียวกับ ฅนภัทร ก้านนท์ (2555: 83) ศึกษาการมีส่วนร่วมใน การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม ยุวเกษตรกรในโรงเรียน กรณีศึกษากลุ่มยุวเกษตรกร โรงเรียนบ้าน พุงคล้า ตำบลบึงคล้า อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของ สมาชิกยุวเกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมปลูกผัก การเลี้ยงปลา การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การเพาะเห็ด การเลี้ยงกบ การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงไส้เดือนดิน การทำน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม สมาชิกยุวเกษตรกร 1 คน สามารถมีส่วนร่วมได้มากกว่า 1 กิจกรรม เพราะสมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการปลูกผัก จึงทำให้สมาชิกมีความรู้เรื่องการปลูก ผักมากและมีส่วนร่วมในการเลี้ยงปลาด้วย ทั้งนี้อาจแสดงให้เห็นว่า จากความรู้ทางการเกษตร หลังจากทำกิจกรรม สมาชิกมีความรู้เรื่องการประมงน้อย ซึ่งทำให้สมาชิกมีความอยากรู้เพิ่มขึ้น และสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการวางแผน ดังนั้นจึงควรมีการสนับสนุนให้สมาชิกมีภาวะความเป็นผู้นำมากขึ้น รู้จักการ วางแผนในการทำงานและต้องมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องให้มากขึ้นด้วย

จากแนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของยุวเกษตรกรนั้น จะมีผลต่อความสำเร็จในกิจกรรมต่างๆของกลุ่มยุวเกษตรกร และการมีส่วนร่วมของยุวเกษตรกรนั้น อาจจะมีผลมาจากหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งผลการวิจัยนี้คาดว่าจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดลำปาง เพื่อเป็นการปรับปรุง การวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มให้มีกิจกรรมอย่างหลากหลาย ต่อเนื่อง และยั่งยืน

